

Seat No. : _____

FA-123

March-2007

Sanskrit (Second Subsidiary)

Paper-VII

મૃચ્છકટિક - શૂદ્રક વિરચિત
નીતિશૃદ્ધગારવૈરાગ્યપદ્યાનિ : ભર્તૃહરિ

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (૧) જે વિકલ્પ લખો તે સ્પષ્ટપણે દર્શાવો.

Instructions : (1) Indicate clearly the option you attempt.

(૨) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

(2) Figures to the right indicate full marks.

૧. શૂદ્રકનાં જીવન અને વ્યક્તિત્વ વિશે નોંધ લખો. (૧૦)

1. Write a note on the life and personality of Shudraka. (10)

અથવા / OR

૧. શર્વિલક અને મદનિકાની પ્રણયકથાને લક્ષ્યમાં રાખી 'મૃચ્છકટિકમ્' ના ચતુર્થઅંકનું રસદર્શન કરાવો. (૧૦)

1. Analyse the fourth act of 'મૃચ્છકટિકમ્' taking into account the love affair between Sharvilaka and Madnika. (10)

૨. 'પ્રકરણ'નાં લક્ષણો જણાવી મૃચ્છકટિકને પ્રકરણરૂપક તરીકે મૂલવો. (૧૦)

2. Give the characteristics of 'પ્રકરણમ્' and evaluate મૃચ્છકટિકમ્ as a પ્રકરણમ્ (10)

અથવા / OR

૨. ચારુદત્તનું પાત્રાલેખન કરો. (૧૦)

2. Give a character sketch of ચારુદત્ત (10)

૩. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે વિષયો પર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. (૨૦)

3. Write critical notes on any two of the following subjects. (20)

(૧) અલંકારન્યાસપ્રસંગ

(૨) પ્રવહણવિપર્યયપ્રસંગ

(૩) ન્યાયાલયનું દ્રશ્ય.

(3) Episode of Court.

(૪) 'મૃચ્છકટિકમ્' શીર્ષક

(4) The title of 'મૃચ્છકટિકમ્'

४. (अ) नीचेनाभांथी गमे ते ऋषा श्लोकनुं भाषान्तर करो. (९)

4. (a) Translate any **three** of the following verses. (9)

- (१) प्रसह्य मणिमुद्धरेन्मकरवक्त्रदंष्ट्रान्तरा
त्समुद्रमपि संतरेत्प्रचलदुर्मिमालाकुलम् ।
भुजङ्गमपि कोपितं शिरसि पुष्पवद्धारये –
न्न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजन चित्तमाराधयेत् ॥
- (२) केयूरा न विभूषयन्ति पुरुषं हारा न चन्द्रोज्ज्वला
न स्नानं न विलेपनं न कुसुमं नालंकृता मूर्धजाः ।
वाण्येका समलं करोति पुरुषं या संस्कृता धार्यते
क्षीयन्तेऽखिलभूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम् ॥
- (३) रे रे चातक सावधानमनसा मित्र ! क्षणं श्रूयताम्
अम्भोदा बहवो वसन्ति गगने सर्वेऽपि नैतादृशाः ।
केचिद् वृष्टिभिरार्द्रयन्ति वसुधां गर्जन्ति केचिद् वृथा
यं यं पश्यसि तस्य तस्य पुरतो मा ब्रूहि दीनं वचः ॥
- (४) संतप्तायसि संस्थितस्य पयसो नामापि न श्रूयते
मूक्ताकारतया तदेव नलिनीपत्रस्थितं दृश्यते ।
अन्तः सागरशुक्तिमध्यपतितं तन्मोक्तिकं जायते
प्रायेणा धममध्यमोत्तमजुषामेवंविधा वृत्तयः ॥
- (५) मत्तेभकुम्भदलने भुवि सन्ति धीराः
केचित्प्रचण्डमृगराजधवेऽपि दक्षाः ।
किंतु ब्रवीमि बलिनां पुरतः प्रसह्य
कन्दर्पदर्पदलने विरला मनुष्याः ॥
- (६) आयुर्वर्षशतं नृणां परिमितं रात्रौ तदर्घं गतं
तस्यार्धस्य परस्य चार्धमपरं बालत्ववृद्धत्वयोः ।
तेषां व्याधिवियोगदुःखसहितं सेवादिभिर्नीयते
जीवे वारितरङ्गचञ्चलतरे सौख्यं कुतः प्राणिनाम् ॥

(अ) नीयेनाभांथी गमे ते भे संदुर्भ सडित सभजावो. (५)

(b) Explain with reference to the context any **two** of the following : (6)

(१) विवेकभ्रष्टानां भवति विनिपातः शतमुखः ।

(२) प्रकृतिरियं सत्त्ववतां न खलु वयस्तेजसो हेतुः ।

(३) छायेव मैत्री खलसज्जनानाम् ।

(४) संदीप्ते भवने तु कूपखननं प्रत्युद्यमः कीदशः ।

५. 'शतकत्रयम्' ने आधारे भर्तृहरिनी काव्यशैली वर्णवो. (१५)

5. Describe the style of भर्तृहरिः on the basis of 'शतकत्रयम्' (15)

अथवा / OR

नीयेनाभांथी गमे ते भे पर विवेयनात्मक नोध लभो. (१५)

Write critical notes on any **two** of the following : (15)

(१) विद्यामहिमा

(१) Importance of विद्या

(२) संसारसुभनी अस्थिरता.

(२) Instability of materialistic pleasures

(३) स्त्रीनिन्दा

(४) भर्तृहरिना जवन विशेनी दंतकथाओ

(4) Legends with regard to the life of भर्तृहरि